

Q. F. S. F. Q.

DISSERTATIO POLITICO-PHILOSOPHICA,

De

CIVITATE,

Quam

In illustri Athenæo & Reg. Acad. Aboënsi,

DIVINO FRETUS AUXILIO,

Permissu & Consensu Amplissimæ

Facultatis Philosophicæ

P RÆS I D E

Viro pl. Reverendo ac Praelarissimo

D N. M. JOH. FLACHSENI O,

Math. sup. & inf. Prof. Ord. celeberrimo,

nec non Ecclesiæ Dei, quæ in Pijks colligitur,

Pastore dignissimo, Præceptore & Mæcenate

ætatem devenerando,

Pro Magisterii Gradu

Æquò eruditorum candidorumq; examini

modeste submittit

P E T R U S S V E N. P O R T I N U S,

Sch. Uhloënsis Con-Rector.

In Auditorio superiori ad diem 20. Junii

Anni M DC LXXXII.

ABOÆ, Exc. à Job. L, Wallio, A, T.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS,
REGIS NOSTRI CLEMENTISSIMI,
FIDELISSIMIS VIRIS,
PERILLUSTRIS AC GENEROSIS-
SIMO DOMINO

DN. DIEDERICO

W R A N G E L /

Lib. Baroni de Aldinahl / Domino
de Jordansby & Kongzhatt / &c.

P. C. L.

OSTROBOTHNIAM, CAJANIAM &
LAPMARCHIAM Orientalem Dynastæ.

Et

GENEROSSISSIMO ATQ. NOBILIS-
SIMO DOMINO

DN. JOHANNI Joh. F.

G E R E R G E R /

Dn. de Hunsta & Wirmesmäki / &c.

P. C. L.

WESTROBOTHNIAM & LAPMARCHIAM
Occidentalem Dynastæ.

DOMINIS & PATRONIS meis gratiosissimus,

NEC NON
*Insigni rerum usu & prudentiae laude
conspicuus VIRIS,*

DN. JOHANNI
Bochmoller/

Qua Consulatus, qua Præturæ
administrationem, Ministro Regio fideli,
& octogenario seni honoratiſſimo.

D <small>N.</small> J <small>A</small> C <small>O</small> B <small>O</small>	D <small>N.</small> A <small>N</small> D <small>R</small> E <small>Æ</small>
Roſſ Wasæ	MATHESIO in Vet,
D <small>N.</small> W <small>I</small> L <small>H</small> ELM <small>O</small>	Carlby
Roſſ Carlburgi	D <small>N.</small> H <small>E</small> N <small>R</small> ICO
D <small>N.</small> G <small>E</small> O <small>R</small> G <small>I</small> O	Corte in Mrahe- Zadler Uhlæ
	ſtad

Consulibus æqvissimis ſoler-
tissimisque

Fautoribus & Amicis multis no-
minibus honorandis,

*Hanc dissertationem gradualem
quo par est submisso & offi-
cioſo animo*

D. D. D.

AUTHOR.

Perillustris & Generosissimi
DNN. BARO & DYNASTÆ

Prudentissimi Spectatissimis VIRI DNN.
S. Obsequia & Officia!

Si vel maxime in reliquis
negotioribus omnibus cunctator
Fabius essem, si cum nova
sectæ novis dubitatoribus si-
tuerem de omnibus esse du-
bitandum: nihil tamen dubitarem, quibus
potissimum, has debeam inscripium ire studio-
rum meorum primitias, nihil cunctarer, quin
protinus Magnis & honoratis hisie pagella pra-
fixis nominibus, sequentes consecrarem pagellas.
Gemina enim ratione & dupli jure, hanc, qua
publici speciminis loco in publicum nunc a me
mittitur, Disputationem, Vos Perillustres &
Generosissimi Dnn. Dynasta, Vosq; Consul-
tissimi spectatissimiq; Dnn, Vobis dedicandam
offerendamque postulare videmini: Prius est,
quod nullus facile culpaverit morem in Aca-
demis

demiū antiquis recepīt, fortius indies in-
valescentem, loco & tempore consimili, prae-
cipuam habendi rationem præcipuorum Pa-
tronorum & Evergetarum: Quales cum Vos
agmoscām, Vestram perillustres & Generosissimi
Dom. Dynastæ insignem venerando gratiam
& prolixum favorem, quo in me propenditum
meq; ex eo quo primum auspicio mihi contigis
Vobis innotescere, usque ex eo quo primum
Perillustris Dom. Baro, à studiis charissimi
suavissimique Filii Tui, Illustris & Generosi
Dom. Baronis Caroli Wrangeli esse capi,
quem favorem quamq; gratiam cum emolu-
mento & fructu meo, etiam in ea qua mihi
postmodum concredita est functione, semper de-
hinc adiunctum iri Vos mihi gratosissime pol-
liciti es sis, ego autem humilime rogo; Vestrum
etiam, Honoratiss. Viri reliqui, multa benevo-
lentiam, olim & nuper erga me multis documen-
tis declaratæ, recenti & grata recordatione nun-
quam non ruminando recolendoq; celebrabo.
Quid deliberatione ulteriori opus erat, quin
gratorum insistens vestigiis hominum, bene-
facta Vestre, que Vos sileti, ego hac opor-
tuna occasione, si singula non commovere
sales mihi facta esse verbo tesser publice.

Pe-

Posteriorius forsan haud levius est, quod argu-
menti in Dissertatione mea qualiter cuncta dis-
cussi, non mediocris est cognatio cum statio-
ne in qua & Vos Perillustres & Generosissimi
Dnn. Vosq[ue] Prudentissimi viri reliqui fortiter
excubias agitis: Quamvis enim generalia
tantum nonnulla de Civitate hic sint delibata,
specialia quacunque, ad quae quoque spectant
diversa ad eam regendam & ordinandam
ordinata munia, neque instituti ratio neque
facultatum mearum permetteret persequi:
Quia tamen in ea diligenter commenda-
tum spectabitur Imperandi & Obediendi or-
dinem, quem in Magna Svecana Civitatis
partibus, qua Ostrobothnia & Vestrobothnia
vocantur, sartum tectum ad conservandum,
S. & R. & M. as Civitatis Nostræ clementissi-
mus princeps & Dux, Vos, Perillustres &
Generosissimi Dnn. Dynastæ, eximia autho-
ritate munivit & instruxit; Vos etiam, spe-
ctatissimi Prudentissimiq[ue] Domini, in sua quin-
que Civitate, huic tuendo promovendoq[ue] or-
dini, egregie servitù, utiq[ue] non indignam offi-
cio meo, puto me facturum rem, si Dispu-
tationem de Civitate, Vobis, quorum officia,
peculiari quadam ratione & eximia, Civi-

Batem concernunt inscripsero. Hac est insentio mea, hoc inservitum, quod si Vobis probavero, nihil ultra expetam. Valete ergo Perillustres & Generosissimi Dnn. Dynastæ Deo fideliter commendati, qui Vos Familia Vestra perillustri & generosa diu salvos præstet & incolumes, nec non Civitatibus Vestra traditis cura, quarum saluti ut valeatis fideles & providi excubare vigiles, in gloriam divini nominis, Regis clementissimi ad nutum, vestrumq; proprium decus & integrum nominis famam, Deus T. O. M. vobis animum viræq; addat augeatq;. Vos item viri honoratissimi valete! Et quisq; quam in Civitate nostra macti est spartam, ut pro vigilie exornare queat macti estote. Valete! Egō quo ed valeam manebo

Perill. & Generosiss. Dnn. Dynastæ
Magnorum Veitrum Nominum
devotus cultor

Nec non Vobis

Prudentissimi spectatissimiq; Domini

Scripsi Aboe die 17.

Junij A. 1682.

ad officia & studia peratissimum.

PETRUS PORTINUS.

Πρός τὸν τὰς ἐν Φιλοσοφίᾳ πημάτας διξιγμών τῷ
καὶ Λίθῳ παιδευτηρίᾳ τῶν διδάσκαλον
ἀξιεπέμπετον,

Κύρου ΠΕΤΡΟΝ ΠΟΡΤΙΝΟΝ
Φίλον, ὁμοχώρου καὶ συγεγάντην τίμιον
τερψοφάνησις

Επὶ τὴν φιλίαν, τερψομιλίαν, φιλοπροσ-
γορίαν καὶ ἔυπροσηγορίαν καὶ βούκις καὶ δια-
καλέσαιντο τὰς ἀνθρώπους οἱ Φιλόσοφοι, οἱ μὴ
γενήσαιντο τῇ Φύσει οἱ θνητοὶ πολιτικοὶ τε καὶ κοι-
νωνικοὶ. οἱ γε δίχα ὁμιλίας βίος καὶ μὴ αὐτού-
πνος ἀλλὰ θηριώδης, καὶ ἐκ εἰδα εἰς θηριώδης
λεκέας δέ, τὰ γε θηρία τὴν κοινωνίαν σέγασπεσι,
καὶ καὶ ἀγέλην γῶσι. τὰ δὲ γενεα ἀγέληδὸν πε-
τενῆσι, τὰ θρέμματα ὡσπερ καὶ λόχις βό-
σκονται, καὶ μηδέποτε μίσαν μελιτῖαν τὸ μέλι
συλλέγουσιν ἑώρακέ τις. πόσω πιγμαρτυν μᾶλ-
λον πρέπει τὰς ἀνθρώπους τὴν περὶ ἀληγον
ὁμιλίαν μηδὲ συντοσίαν σέργειν, οἵτινες διὰ τὴν
ὕθετο δόξαντες τὸ μέτ' αἰληγον γῆτε εἰντονούσι.
τοῦτο Σὺ Κύρε Πόρτιν πεπαιδευμένη ταύτη δη-
λοῖς Διολέξει. περὶ ἐμοῦ εἰτε εἰντυχίαν Σοι Διολέ-
κτηντος περισσεύξανται. Εὕρωσο.

οὐεδιατὰ παραστιθεῖσαι περὶ
ἘΠΡΓΙΚΟΥ ΦΑΛΑΝΔΡΟΥ
τάτῳ τῷ ἐπει τῆς Ακαδημίας περισσέτα.

Diss. R.

I. N. J.

DISSERTATIONIS DE CIVITATE.

Th. I.

Prudens perspicaxq; rerum omnium opifex *Natura*, *Natura* *Dominus*, Deus O. M. hanc quam oculis nostris jam contemplamur perfectissimam, ac omnis generis varietate mirifice distinctam Universi Civitatem dum moliretur: nihil præcipitanter nibil abrupte agendum esse duxit, quin periti Oratoris jam tunc præmonstrans morem: operis meditati parva posuit initia, quibus sua deinde incrementa dedit, donec addito colophone, ex partibus singulis apte compotis, ejusmodi construeretur exstaretq; totum, quod ob pulchritudinem insignem absolutissimumq; omnibus

A

nu-

2 numeris Latini Mundum appellant

quemadmodum Græcis item ab or-

(a) Plinnatu & Elegantia κόσμος audit (a)

Hifnas. Enim vero, tametsi infinitæ virtutis

L.2.c.4 δημιουργῶ (b) non operosum fuisse sine

(b) Heb temporis tractu in momento, qvici-

n. p. 10. quid jam est rerum creatarum, iu-

conspicuum dare, qvippe cui pluris

quam dicto vel verbo unico univer-

sam fabricam constare, passim sacra

pagina negat, & illius velle ejus quoq;

perfecisse esse itidem exinde indubia-

tato constat; Nihilominus, quia

rebus tunc producendis simul insi-

turus erat indolem illam quam nunc

quotidie notamus & Naturam appel-

litsmus, quæ in agendo per partes

contendit, & progressum ab imper-

fectioribus ad perfectiora amat ve-

hementer, placuit illi bonitatem in-

stituti suo exemplo illustrem facere,

figurareque sanctum νομοθέτην, qui,

quo certius legi inventæ sanctæque

eternitatem det, ipse met in se ipsum

illius documenta primus dare non

dedignatur. Sed mysterium est hoc, ad

quod

quod stupent viri in mysteriis illuminatissimi, ne dum ego in re perspicua rationique obvia tantum non talpa cæcior! Obmutesco plane, & viam commodè sese pandentem ingredior honeste hinc qua elaborar, cum pretendere queam, religione me prohiberi proprius ad Religiosorum sacra castra accedere. Sisto itaque gradum; Verum dum circūspicio qua commodissime ad institutum meum provehar, interim nescio quam ægre hanc viciniam relinquo, quin oculos animumque in sui contemplatione adhuc detinente prima veluti systematis mundi fundamenta, credo etiam me efficacia quadam naturæ stringi, ne quem illa in efficiendo & producendo observavit ordinem, ego in eonsiderando immutare valeam, cum etiam mutationes inopinæ terreant animum, cumq; non minus summa summarum rerum subitanea perfec-
tio, quam repentina destructio de statu dejiciat.

Ne tamen quam par est in alieno
diutius conspiciar solo, expediam
me quam possum celestimè, post
quam per transennam quasi, oon-
curosis, admirabundis tamen ocu-
lis conspexero. Deum Optimum,
propterea quod talis erat, decrevit-
se bonitatem suam ejusmodi cuiipi-
am Enti communicare, in quo ex-
pressior cerneretur ejusdem imago,
radiisque micarent illustriores. Ve-
rum quia non erat ubi tam gratum
hospitem exciperet, quandoquidem
infinitatis mansiones augustiores e-
runt, quam ut Creaturæ conveni-
ent, propterea erat deus aliquæ
præparanda habitationi illius con-
veniens & commoda: Quæ post-
quam artificio tam sublimi, ex ma-
teria tam nulla, modo tam abstru-
so, ordine tam concinno, ut verbi
lumine quam rationis dictamine
horum ratio constare queat planius,
incepta, continuata, perfecta e-
rat, Homo in eam introducitur no-

5

vus illius incola simul & Dominus.
Residere tunc Adam cœpit in Para-
diso, tanquam regia splendidissima,
omnibusque qua vitam qua victum
necessariis præsidiis instructissima,
nisi quod ultimo fere ad vitam feli-
citer agendam erat destitutus com-
plemento. Id a. quale desideraba-
tur, intelligi potest ex hominis cum
ipsa vira congenito appetitu in soci-
etate cum sibi simili vivendi, & suam
speciem multiplicandi: prius, vel
propterea, quod omnium volupta-
tum (quibus sane tunc abundabat
status hominis) fructum soleat soli-
tudo auferre, judice Tullio (e) quia
seipsum & omnia bona à *Summo (e) Lel.*
Bono sibi concessa pluribus commu-^{de amic}
nicare delectabatur, (in hoc perfe-^{P.m. 350}
ctionem perfectissimi Entis æmula-
rus, quod proprium est nobilissimæ
cujusque creaturæ) ad quorum u-
trumque opus erat socio naturæ qui-
dem ejusdem, sexus a. diversi.

III.

Hic ergo cum adjungeretur, nun-

6 quam aliud par tam bene compara-
tum fuit ad individuam vitæ consve-
tudinem incundam! Nunquam ge-
neris splendor tantus tam æqualiter
in utroque contrahentium radiavit,
nunquam tanta formæ venustas, æ-
tatis integritas, morum amabilitas,
& quod maximum est, animorum
similis propensio, tam ex æquo in-
utroque comparuit. Ex hoc itaq;
pulchro ecce quantum pulchrum!
Hæc societas reliquarum societatum
fæcundum est seminarium, hæc hu-
mani generis propago, in nepoti-
bus & posteris tanquam generosis
germinibus perpetuo florescens'.
Quos utinam in eo statu produxis-
sent in quo juncti erant sanctissimi
conjuges! Et pariter factum fuisset,
ut sanctior puriorque affectus hos et-
iam continuisset. ita ut familia una
svaviter cohabitasset, eademq; mul-
ta sobole aucta partem sui in coloni-
as æque conspirantes misisset, qua
itidem eximiis incrementis invale-
scentes in majores societates, non
neces-

necessitate & vi compulsa, sed sola
& solida jucunditate allectæ consen-
sissent.

IV.

Quo spectent ea quæ hactenus
dicta sunt, manifestabunt iam dicen-
da: Nempe, siquidem de *Natura* & *in-*
dole Civitatis disquirere animum in-
duximus, non immerito despe-
randum erat de successu, nisi rem
ab ovo, quod aijunt, ordiremur, ia-
ctis fundamenti loco illis principiis,
quæ primis omnium civitatibus o-
riginem dedere, unde constare
queat facilius, ex quibus, quæ primas
inseqvutæ sunt fuerint propagatae,
& si quas adhuc novas extriuitu ve-
niat, unde coalescere debeant. Et
quamvis notius sit quam ut pretium
operæ videri possit, mea opera de-
monstrari, horum rationem habere
immediate quidem familias, quarum
in superiori thesi mentionem injeci,
mediate autem ipsam societatem
conjugalem, auspiciatissimo conju-
gio τῶν πρωτότοκῶν, vi benedictionis

8. divinæ præstitus natam; mirum tu.
videri non debet hujusce rei consi-
derationem siccō pede me non po-
tuisse præterire, cum hæc, quam pro-
indubitate nos habemus, sententia,
monstrosis quorundā sententiis mi-
rum in modum profanata est: Sic ut
satis detestari nequeamus, non tan-
tum Epicuri gregem, qui, ut rerum
omnium, ita Civitatum quoque te-
merarium quendam & fortitum
stomorum concursum, originem
blasphemè eructat, sed & Athenien-
sium stupidam vanitatem, qui inna-

(d) just. ros sese solo Iactitabant (d) quam
3.2.c. 6. gloriam Diogenes Cynicus illis esse
communem cum lumbricis recte
pronunciauit, quippe qui & ipsi au-

(e) La. Τόχθες & γηγονεῖς salutantur (e) fuit
de fals. enim illis cum reliquis gentium olim per-
Rel. l. 2. suasum, homines initio cum ceteris animā-
z. tibus non à Deo conditos, sed è terra,
Stirpium adinstar ortos, quæ etiam ves-

(f) In nia adhuc dum hodie Sinenses tenet teste
notis Berneggero (f) à qua dementia nequè
ad just. Ægyptii alienierant qui cum Schytis
z. c. 1. de

de generis antiquitate contendentes
 in eo sese palmarium reperiisse ar-
 bitrabantur, quod initio rerum Æ-
 gyptiis ita temperata esset terra, ut
 neque frigorum immanitate, neq;
 æstivi caloris nimia vi incepta reddi-
 ta sit ad primo generandum homi-
 nes: (g) & sine horrore non possu- (g) *H.c.*
 mus Manichavorum impiam memi ^{sof. Iust}
 nisse sectam, quæ ut inter res ma-
 les sceleratè quoque ponit Politias,
 ira malo cuidam principio, materiæ
 & tenebrarum nomine illi notato,
 impie easdem tribuit effectas (b) ^{(b) *Pap.*} *Hist.*
 Quam religionem etiam Academi ^{Eut. p.}
 cos coluisse testatur Bodinus. (i) ^{m. 255.}
 Quæ omnia ut nimis profana, ita in (i) de-
 digna sunt in quibus refutandis ope. ^{Rep. I. 4.}
 ram nostram impendamus, si quis ^{c. 2 p. m.}
 ad horum castra descendere sustinu- ^{646.}
 erit, vel pro insano haberi meretur
 vel furca plectendus, ne quid di-
 cam gravius. Itaque hisce missis,
 ad alia pedem promovere lubet, in
 quibus altiori erit iudagini locus.
 Atque prima jam cum foret de cau-

farum constituendæ Civitatis inve-
stigatione, nisi præmittenda essent
nonnulla de ὀργανολογίᾳ, quam ne-
scio cur tam diu non affero, præter-
mittendam penitus statui, gravia eo-
rum judicia sub veritus, quibus sor-
det hic in Academiis diu receptus
mos. Verum cum probe expen-
dero nec tantam esse industria-
meam, ut delicatis censoribus con-
fidere possim me facturum satis,
nec in negotio quo nunc occupor
felicem progressum sperare sine vo-
cis expositione, eam non pœnitit-
bit nunc, quod prius forsan faetum
esse oportuit, quam possumus bre-
vissime sequenti thesi absolvere.

V.

Quandoquidem à coēundo na-
tales suos dicit vox *Civitatis*, Au-
thore Sorano, qui hic allegat Ci-
(k) deceronem, (k) cui in hac lite an
Rep. ap. quisquam præferri debeat vche-
Non. menter dubitamus, primo equi-
lib. I. dem intuitu cætus alicujus seu soci-
etatis ideam in animo spectatoris
sui

sui gignit. Factum a. est instituto 11
aliquo posteriori, ut ad alias res di-
stinctissimas denotandas vocabulū
sit translatum; Quas tamen omnes
hic notare supervacuum doxi, cum
non tantum apud Lexicographos
passim & Politicorum accuratissimos
obviæ sint; sed & earum pleraque
sic sint comparatae, ut peregrinitas
earum prodatur, simul ac ad Cynosa-
ram nostræ Civitatib[us] examinentur,
præter hasce duas, quæ quoniam
plus habent commercii cum Civita-
tē nobis inducenda, præcæcias eti-
am illius nonnunquam sustineat vi-
dicare sibi locum. Hoc puto: 1. Ur-
bem & 2. Multitudinem hominum
uno loco collectam, non raro con-
fundi solere cum Civitate. Nobis
a. non imponet vocis Homonymia,
qui eam neque pro *urbe* usurpamus,
qua est mera tectorum conjunctio delubra⁽¹⁾ Cic.
spatiisq[ue] communibus distincta⁽¹⁾ ex qua Ci-^{1. i de}
vitas exire potest exemplo Athenien^{Rep. ap.}
Non siū bello Persico urbem deserentium^(m)
(m) neque pro Multitudine hominum^{(Nep. in}
qua

12 qua tali considerata, collecta uno oppido
Tbem. aut urbe, debito autem ordine imperan-
tibus. et cdi & parendi desituta: nam ubiqueq;
12.v.14 ejusmodi inordinata multitudo re-
peritur, ibi ne imago quidem Civi-
tatis, sed aragogicas plenissimum ex-
emplar spectatur, nec societatis qui-
dem appellationem meretur, quia
haec etiam communionem juris &
(n)cōf ordinem partium inter se infert, quæ
Bod. defane in multitudine qua tali non ap-
Rep. I. i. paret (n) Neque illos probat Bœ-
c.6.p.mclerus (o) Qui Civitatis vocabulo par-
77. (o) tem tantum consociationis civilis seu ma-
in Not. teriam, Reip. a. nomine formam tan-
adHug tum significare solent. Itaque per Civi-
Grot. tatembic id intellectam volumus societa-
p.m.228 tem multorum hominum, sive eodem si-
ve distinctis locis habitantium, paciis &
legibus communibus utentium, adeoq; u-
num Reip. corpus constituentium, ad sa-
lutem & utilitatem cononunem queren-
dam & defendendam. Qui Civitatis
proprius & accuratus habetur con-
ceptus à viris non mediocribus, ci-
vitatem talem in animo figurans,

quæ

que à Rep. nibil differt, sed pro e- 13
jus synonymo vere habetur etiam (p) Pol.
ab Aristotele ipso (p) Auditq; per l.3.c.6.
fectus catus à Grotio (q) (q) de
VI. jure b.

Videmur jam dupli cura defun- SP. 11
cti, postquam nunc proxime ea a- c.7.n.
moliti sumus, unde in structura Civi- VII.
tatis nostræ turbas aliquas extime-
sceremus, & in antecedentibus non
nulla præfati suimus de iis que mon-
strant unde sua debeat arcessere Ci-
vitas incubabula, ad quæ juvat ad-
huc respicere, cumq; illis quæ nunc
sequeatur conjungere: scilicet quæ
admodum ipsum genus humanum,
atque cum eo societas primas &
simplices, ita ex his sensim & per
gradus, progressu temporis, confla-
tas magnas societas, quæ Civita-
tum nomine veniunt, non aliunde,
quam ab omnis boni fonte, rerum
omnium conditore benignissimo,
Ordinis Deo, primo & principaliter
deducere animum obfirmavimus.
Ipse a. qui homini instinctum infe-
vit

14 vit, speciem suam multiplicandi , is
hoc ipso etiam donis eum instruxit,
qui bus aptus est & idoneus ad so-
ciabilem vitam colendam. Vix
n, nisi sub horrendæ confusionis i-
magine concipere possumus ingen-
tem hominum multitudinem omnis
societatis vinculo solutam , extra o-
mne imperii et subjectionis discri-
men accumulatam , extra decentem
ordinem vagam & indigestam ; qua-
le quid de Humano genere Deum
statuere voluisse, sine blasphemia
hanc dixeris, cum in confessio sit a-
pud omnes de universo mundi sy-
stematice pias meditationes foventes,
nihil omnino in eo reperiri aspectu
pulchrius, quam, cum in rebus o-
mnibus nobilitatis & dignitatis gra-
dus, tum singularum rerum certis
sedibus, certo ordine dilpositione.

Et quemadmodum, ut loquitur Bo-

(r) de dinus (r) sapientum opinio vetus est &
Rep.lib. contrita, hujus universitatis supremum
3.c.7 p. opificem ac Parentem Deum, in orbe
543/ eondendo nihil magis ac melius praestisse,
quam

quam quod permisit & confusas ruditis 15
materiae partes discrevit, certoque ordine
suis quamque in sedibus collocavit; Sic nisi
homini ejusmodi ordinis amorem
implantasset, næ frustra is parvus
mundus salutaretur, cum pulchram
illam quam macrocosmus refert re-
rum seriem, Microcosmus præbere
non valeret. Jam vero vani esset
animi talia abs homine metuere, cū
nec animalia bruta, creaturâ ratio-
nali tanto ignobilia, semper sine
ordine conspiciantur, quin is ex apud
præcipue examinibus admirabilis
adparet (s) Unde reliquum est, homi- (s)
nem esse natum ad ejusmodi vitam *Bæcl.*
degendam, in qua sæpe nomina *ad Grot*
tus ordo maxime observetur, quæ p. 48.
non potest esse alia, quam sociabi-
lis, eaque non quævis, cum ut di-
ctum erat, pleraque etiam animan-
tia ratione destituta naturali instin-
ctu ad societatem ferantur, sed na-
turæ rationali conveniens. Hujus-
modi a. societas cum non unica aut
unius generis sit, sed plurium gene-
rum

16 rum, adeoque ex illis aliæ alii per-
fectiores sint, utique Deus illam quæ
perfectissima est Homini maxime
convenientem sicut vidit ita adsi-
gnavit, nempe Civitatem.

VII.

Cum itaque tam veterem civi-
tati consecramus originem, ut prima
illius semina hominum animis indi-
ta esse afferamus non aliquot dies
nedum multa post secula à condito
universo, sed jam tunc cum primum
hominem formaret Deus; utique
non oblique etiam in primævo in-
nocentia statu illi adscribimus lo-
cum, si semper tam felices mansissent
homines ac primo fuerunt. Nimi-
rum sine maxima absurditate nemo
affirmaverit Deum aliquibus poten-
tiis, quales hæ sunt: Vitam socia-
bilem colendi, societatem hanc vel
illam, hoc vel illo modo incundi,
hominem instruxisse, quæ nunquam
in actum erupturæ fuissent; Sive
quod magis absolum est à pia fide,
hujusmodi facultates intuitu subse-
quutu-

qvaturæ ruine in deplorandam mis-
 seriam ab Authore humani generis
 mortalibus concreatas fuisse. Ve-
 rum ut aliter de hac re sentiamur,
 inducimur iudicio ac authoritate
 tam Philosophorum, qui hanc so-
 cietatem non minus quam minores
 illas & simpliciores, conjugalem
 puta, paternam & Domesticam, na-
 turem appellant, naturæ instituto
 sanctam, Naturæ inquam, non
 hujus illiusve temporis, non imper-
 fectæ, non vitiis seu corruptæ, sed
 rectæ qualis illa est quæ à Deo O.
 M. primitus condita fuit, (t) tum, (t) Hor
 maximæ dignationis Theologorum, Pol.
 inter quos haud postremo loco ha
 bendus est Gerhardus, qui animum ^{Arch. I}
 circa hoc negotium vacillantem sta-
 bilivit firmavitque. Præterea non
 potest non recta ratio huic senten-
 tiæ album calculum addere, quæ
 bene subducta ratione colligit in illa
 hominum primæva integritate si
 perditissent inconcussi primi pa-
 rentes & illorum posteri, multipli-
 cari

48 cari debuisse genus humanum in
majorem numerum, quam qui u-
nius Patris familiæ regimine conti-
neri commode potuisset, quod si a
familias plures ex una propagari de-
buisse necessum sit statuere, cadem
vis veritatis evincet aliquam ex
pluribus libero consilio electum iri
debuisse, quæ reliquis instar capitio
esset, nisi vel omnes sine ordine co-
habitasse, vel singulas à singulis ita
seorsim abiisse convenientius existi-
memus, ut nullo invicem societatis
commercio attingerentur. Quorum
alterum ordini, ad pulchritudinem
& constitutionem Universi, neces-
sario, officit, alterum sociabilem
hominis naturam lredit. Male er-
go nonnulli ex alio potius quocun-
que quam hoc fundamento Civilis
confociationis principia derivant,
unice respicientes ad habitum re-
rum & temporis primævo corrupti-
orem, quo puto Grotium delusum,
facere Deum non institutorem sed
tantum approbatorem Civilis soci-
etatis

etatis, quod Clariss. Boëc. in illo coar. 19
guit acute. Quod si vero cuiquam
suspecta videri possit Civitas, quæ
sine imperandi & obediendi ordine
consistere nequit, neque hic ab illa
divelli magis potest quam anima ra-
tionalis ab homine perfecto & ple-
no, quod infra commodius & pluri-
bus dicetur, inter homines sua liber-
tate gavilos & nulli subjectioni ob-
noxios, quales fuerunt primi parentes
ad imaginem Dei conditi, atque hoc
ipso, imperare & non parere, domi-
nari non subjici apti nati: Is velim
intimius aliquanto scrutetur natu-
ram hujus ordinis, de quo nobis iam
sermo est, & quem Civitati tribuere
tenemur, num necessario is invol-
vere debeat Dominationem despo-
ticam & subjectionem servilem, hoc
est, ejusmodi conditionem, in qua
grave aliquid, acerbum & cum onere
conjunctione inferiores à superiori-
bus pati debeant, qualis euidem in
imperiis Civitatum post lapsum ap-
paret & vel num non potius illam

absolvat spontanea quædam subje-
ctio, & obedientia Imperati à Paren-
te sua sponte præstata, honestæ alicu-

(u) jus commoditatis causa (u) sive pul-
Conf. chritudini universitatis lucranda sive
Gerb. suæ propriæ obtinendæ, nam natura
de etiam dictante novimus nos non no-
Mag. bis solum natos sed & proximo. i. e.
Pol. c. 2. ad promovenda mutua commoda in
§ 25. mundum immisso, quod si vero un-
26. quam & uspiam locum habiturum
erat tritum illud Erasmi, *Homo homi-
nis Deus*, certe in beato illo statu ma-
xime, ubi homo recta ratione utens
plenissimè, plenis velis cerebatur ad
beneficiendum homini, intelligens
hunc affectum esse omnis justitiae i-
psissimum fontem.

VII.

Quod si de Essentia Civitatis no-
bis sermonem esse velimus solum,
nihil fere addendum foret de iis que
Creaturam rationalem ad pulcherri-
mum hunc ordinem qui in societate
Civili conspicitur adamandam am-
pli;

plectendamque instigare debeant: 21
Cum ipsa Pulchritudinis & Ordinis in-
jecta mentio boni consequendi, au-
deoque finis impellantis facile in-
culcat rationem. In Efficientis au-
tem impulsivæ censum omnino ve-
nire debeat ordinatus appetitus à
Creatore homini inditus & non se-
mel in superioribus à nobis nomi-
nidatus; verum ulterius est progre-
diendum, penetrandumque eo usq;
quo nos dicit Natura Civitatem illa-
rum, quæ beatæ illius Civitatis, ex
intentione Dei prima instituendæ,
tristi eventu, locum occuparunt,
hodieque dum existunt. Atq; pro-
pterea certum & indubitatum est in
principiis supra laudatis non posse
nos subsistere, quin alia in hæc reū
conducentia ut investigemus nobis
incumbere. Jam enim quod dici-
tur: jus naturæ non sufficere ad reti-
nendam civilem societatem, sic neq;
sola natura eam constituere potest:
scilicet cura post amissam primævam
integritatem homo in reliquis ad ra-

22 tione imperium obsurduit. ita obscuro-
ratis quoque oppressisque affectioni-
bus, per quæ prius ad ordinatam so-
ciatem tendebat, longius hic à na-
tura sua divertit, atque ex animali,
sua natura, sociabili, instituto pra-
vo, segreg & solitarium fere factus
est. Non equidem in **ea**s cogo an-
gustias hominem, etiam post pecca-
tum in mundum introduxit, ut
negem adhuc mentibus humanis
existare inscripta cum aliarum virtu-
tutum principia, tum etiam ordi-
natæ societatis adhortamenta, neq;
cum iis facio, qui aliquando sic ab
omni communitate abhoruisse mor-
tales statuerat, ut in solitudinibus &
sylvis solitarii degerent, postmodum
autem extitisse Saturnum aliquem,
qui genus iudocile ac dispersum mon-
tibus nitis composuit regesque dedit.

(x) (x) quod sane ex homine esset fa-
Praefab. cere seram bestiam, cui Hypothesi
de bono cum sua de origine Civitatis super-
Cipe. struat dogmata Hobbesius, non mi-
rum est quod à Philosophiæ ratio-
nibus

nibus ad oratoriæ pomparam non ra- 23
to cogatur deflectere, quod in illo
notant viri eruditi, Boëclerius & Bo-
dinus, aliquique non pauci. Nihilom-
minus tu. afferere nullus dubito,
homines ex immortalibus mortales
factos, adeoque appetitui, qui illis
cum reliquis animalibus communis
est, ad obediendum prinos, rati-
onis a. præceptis exsequendis minus
idoneos, (y) sic ut quemadmodum ^{(y) cof.}
homo à recta natura id habet, ut si ^{Horn.}
bi consulat quæ vitæ suæ cum pri- ^{E. b. p.}
mis sint salutaria, vitamque quam ^{305.}
optimam sibi eligat, sic naturæ cor-
ruptæ id rursus tribuendum est,
quod utilitatem illam non ab hono-
sto metiatur, quod recta ratio defi-
nit, sed ex jucundo & svavi, quod
appetitui sensitivo sese insinuat. Sic,
ut quamvis instinctus hominis sese
conseruandi utilitatemq; suam pro-
movendi ad normam rectæ ratio-
nis mensurari deberet, ipse tamen
ordine præpostero rationem ad in-
stinctum accomodare quantum in-

24 ea est connatur. Quod tunc ut
que accidit, cum felicitatem rerum
humanarum, quam in societatis
conservatione recta ratio constituit,
dictans non posse cuiquam indi-
viduorum bene esse, cum jura com-
munitatis & consociationis vincula
violantur, quippe cum partes la-
bant, summa turbatur (z) Homo

(z) *Curs. I.* contra in φιλαυτία & amore sui col-
g. 43. locat, satis se convenienter natura-
suæ vivere existimans, si vitam cor-
pusq; suum, societatis commodis sus-
que deque habitis, quo jure quare
injuria tueri valeat.

IX.

Cum autem ut dictū est natura no-
stræ sit cōgenita facultas & propensiō
nosmet conservandi, & multitudo, ex
quā Civitas conflari debet, ut infe-
rius patebit, hunc instinctū loco fun-
damenti & ultimi finis habeat, ad
quem omnes actiones examinari &
dirigi debeant, mediaq; investigāda
censeat per quæ is cōmodissime & u-
nico obtineri possit: o potest illa non

veho-

vehementer libertatem naturalem 27
ad amare, libertatem inquam, non ut
in se est laudanda & licita, sed pro
immani licentia quidvis pro lubitu
agendi acceptam, quid autem illi
sit adversum manibus pedibusq; pro-
pulsatum it. Dixi hanc pravam esse
& naturae corruptae accommodatam in-
terpretationem libertatis naturalis,
quum rectius illam definiat Bodin-
nus (a) facultatem talem, quo animus
bene à natura informatus, imperium al-
terius, post Deum immortalem rejicit,
praterquam sui ipsius, i. e. recta ratio-
nis, qua à divina voluntate per se nunquam
aberrat. Quæ libertas neque in ci-
vili societate tollitur, cum non ma-
gis hic quam in statu nullis adstricto
legibus hominis animus ab externa
vi cogi possit; imperium autem illud
quod in eum habet recta ratio id fa-
cit, ut homo extra omne imperium
civile constitutus, illi sese liberrime
subjiciat, nullam libertatis suæ ja-
cturam faciatur, dummodo rectæ
rationis imperium non respuat. E.

(a) de
Rep. p.
m. 22.

26 quidem fatendum est, cum qui statu
naturali relicto, civili societati se se
adjungit, atque in ea imperio sit
subditus, simul in imperantem jus
vitæ necisque suæ transferre, cuius
ante solus potens erat: id tñ. serio
negamus absolute fieri, & sine an-
tecedente ejus consensu libero, quo
eandem sibi cum reliquis societatis
membris conditionem subeundam
esse, justum & æquum esse assentitus
est judicavitque, ut qui aliquid quod
naturam rationalem & sociabilem
destruere possit, committit, dignus
sit, qui tanquam inutile membrum,
à societatis corpore amputetur. Tum
& id addendum, quemvis civem
putari de seipso supplicium, quod ob
delictum aliquod luit, sumere, tum
propterea quod potestatem scelera
quæcunque in se se ulciscendi contu-
lit illi cui jam paret, tum quia prin-
cipis, sive magistratus personarum
gerentis, voluntas, pro voluntate
Civitatis, cuius ipse quoque mem-
brum est, habenda erit. Hæc ergo,

de

de libertate illa qua hominis animus & elicitæ actiones voluntatis gaudent, dicta bene habent, nihilominus tamen facultates reliquæ in civili statu se cogi miserum in modum queruntur, saepaque illud Persi ingeminant:

Cur mihi non licet iussit quodcumque voluntas?

An quisquam est aliis liberi, nisi ducere viam,

Cui licet ut voluit, statu?

Et verū est hominem in statu naturali, nullius nisi solius Dei imperio stringi, in civili vero conatibus ejus illa objici posse impedimenta, quibus resistere vel non audeat vel per impotentiam plane nequeat. Hinc multitudo nullam censet subesse rationem, cur se suassque fortunas unius arbitrio subjiciat, id non nisi per ruptis naturæ legibus fieri pro indubitate habens, præcipue cum ad sortem sibi cum omnibus suæ speciei animantibus communem & æqualem attendit, qua natura omnes homines æuali liber-

ta-

23 ratiæ & pari dignitate produxit, si-
gulis similem essentiam similes ani-
mæ potentias indulgendo: idcirco
quis sibi ipsi iniqvus esset, si seipsum
ad servitutis jugum damnaret, ad
summæ a. dignitatis & honoris fa-
stigium evehendo alium, sui Domini-
num constitueret. De qua ratio-
cinatione jam amplius nihil dispuo,
saltem dico multitudinem in ea tan-
tum habere momenti, ut si extra o-
mnem plane societatem vivere non
possit, in aliqua ex simplicioribus
vivere præoptet.

X.

Verum enim vero, ne in humano
genere lapsi tantas turbas daret si-
ve corruptæ naturæ pravum judici-
um, sive appetitus pravus omne re-
ctæ rationis imperium temerario
ausu relpuens, sic ut per conclusio-
nes ex principiis non omnimodo
malis, debita tñ. diligentia non dis-
cussis, male deductas, salutaria na-
turæ instituta turbarentur; è re fuit,
ut quod reverentia legis naturalis

non

non potuit, externa aliqua vis & ne-
cessitas præstaret: scilicet eo consi-
lio hominibus immissa, ut à recta-
ratione exulantes ad naturam suam
redire, si non hortari, tñ. cogere
aptæ natæ essent. In hunc a. cen-
sum imprimis venit *indigentia* rerum
necessiarum tantum non omnium,
humani generis post *anatosas* tam
individualia facta comes, ac est cor-
poris umbra. Qua cum sese singu-
li levare nunquam poterant, in so-
cietate cum aliis paratum sibi esse
auxilium confidunt. Et si dare de-
beremus in societatibus illis mino-
ribus, satisfieri potuisse naturalibus
hominum desideriis, cum non de-
sist etiam in sacra Historia segre-
gum familiarum exempla, multæ
suppelletili, & reliquis ad vitam
cultumque pertinentibus instructissi-
marum locupletissimarumque, præ-
cipue pro habitu simplicis illius ævi,
quo contenti erant mortales sim-
plici vita ornatu, ignari deliciarum
sue quibus nostra ætas vitam fasti-
dit

30 dit. Sed mirum quam oportunum
huic loco sit commune illud pro-
verbium : *Commoditas omnis sua feri*
incommoda secum: Et quanto abun-
dantius uni alicui familiæ in rem
familiarem prospectum est, tanto
magis illi immineat periculi ab in-
vido vicinæ oculo ; quia libidini e-
jus id majores subdit faces, per se
etiam petulantis, & ad noxam in-
ferendam pronæ. Sic est nota res⁹,
ut deplorari quam probari magis
digna sit, cum alias omnes labes, cum
præcipue *Invidiam*, cordis acutissimū
clavum, morborum omnium sævissi-
mum, tantas in hominum, non dicam
omnium, plerorūq; tamen egisse ra-
bæus

(c) Sto.
Ser. 139 dices, ut maximus esset labor medicis ex-
seindere ipsam, vel potionibus pharmacis
ve expellere. (b) Et mirum est im-
probos homines aliorum felicitati
invidere, non quia ipsi male ha-
bent, sæpe n. pluribus h[ab]itantes gaudent
commoditatibus, sed solum alienis
ut gaudere queant malis. Alios al-
tior quidam spiritus afflat, sic ut
con-

contenti non sint sedibus suis detur.
basse, bonisque omnibus innoxios
spoliasse, verū debellatis jugum servis
tutis imponere aggrediantur, ex cala-
mitate aliena suum honorē gloriāq;
meuentes. Est hæc ambitio etiam nū
hodie plures male feriatos homines
transversū rapiens, & quin ansam ali-
quando dederit modestioribus cor-
dationibusq; sibi rebusq; suis eo modo
consulendi, quo factū esse nos nunc
suspiciatur, pleniusq; de hinc nos exi-
stimare declarabimus, non est quod
inficias quis ibit propterea quod de
antiquissimaru Rerump. initis mo-
numenta non adeo perspicua sint
præsto. Profanus aliquis scriptor nar-
rationes gentium non orditur, ante
illa tempora, quibus Assyriorum
Rex Ninus suam in finitimas gen-
tes potentiam, exercere cœpit. Si
quid Poetæ de hac re luserunt, pro
Historia vix à quoquam habitum est.
Interim tamen Moses, utpote scri-
ptorum omnium antiquissimus, me-
morat extitisse quendam Nimrodum,
non

32 non multo aliter affectum, quam
hic homines ferocios depinximus.
Qui num Civitatem condiderit, no-
stram non facimus licet, quin ta-
men familiis quibusdam molestus
fuerit non valde dubitamus. Itaq;
eo revertimur unde digressi sumus,
cogitandumque relinquimus, utrum
familiis segregibus, vim & ferociam
alicujus Nimrodi, quem scriptura
venatorem fortem appellat, sive ex-
pertis sive metuentibus, consultius
videri debeat, sive propriis confidere
viribus & contrapotentiorē unā aut
plures vel frustra lacertos movere,
vel mutuis conteri dissensionibus, si-
ve pluribus se se ad sociare, quarum
mutuo praesidiotorū esse possint?

XI.

Hæc omnia Ratio humana altieri-
mentis indagine jam repetit per-
penditque: sic ut quoniam conser-
vationem & defensionem sui, cuivis
à natura, tam diligenter commen-
dari animadvertisit, & simul perspi-
cit hominem servari non posse sine

auxilio sui similiūm. Præterea vi-
tæ commoda & præsidia iudicantur
non esse eligenda alia, quam quæ
ad honestatis normam quadrent, ho-
nestas a. quæ in virtute sita est, quæ
alteram speciem non nisi in com-
mercio cum aliis hominibus pateat;
proinde Recta ratio excitat homi-
nem, de utilitate sua, cui jam diu ob-
noxios degit, rectius ad cogitandum,
eximium illum, cujus sæpe superius
facta est mentio, naturæ infixum so-
cietati appetitus, excitat, dirigit, mo-
deratur & perficit. Et ne frustra ad
eiusmodi societatem, in qua omnium
officiorum inter homines possit fieri
communicatio contendatur, idonea
ad tam dignam rem obtinendam.
homini suggerit media: Imprimis
inculcat facultatem illam nobilissi-
mam, quæ in oratione sita est, vel
maxime hoc conducere. Neque n.
cogitandum erit $\alpha\lambda\sigma\gamma\omega$, & sine gra-
vi causa instituisse Deum & natu-
ram, ut Rationis comes esset Ora-
tio, quæ articulatus ab homine edi-

34 **tar** sonus, **eo** loco, quo non nisi
conditos à brutis audimus boatus,
rugitus, latratus. Id ergo sana ratio
dicticat, in eum finem hominibus esse
tributū sermonem, ut ejus beneficio
homo hominai conciliari queat, animi
sui sensa exprimere, monitisque &
consiliis adesse. Quemadmodū loqui
tur Cicero (d) *Natura vi rationis ho-*

(d) *I. minem homini conciliat ad orationis & vii
off. ea societatem, impellitq; ut hominum cœ-
tus, & celebrari inter se & sibi obedire
velit.*

XII.

Ad externas constituendæ Civitatis causas intenti hactenus morabamur, jam vero pervidendum restat, quomodo illius cohæreat compages interna, indissolubili geminarū nexu Materiæ scilicet & formæ. Illa in multitudine insigni hominum, hæc in amica multitudinis unione, quam ordo imperandi & obediendi absolvit, conspicitur. Cum n. in superioribus passim innuerimus coa-

luisse

luisse Civitates cum alias ob causas, 35
cum propterea præcipue, ut securi-
tas contra malevolorum hostiles in-
sultus obtineretur, necessum est nūc
ut cogitemus ad istum finem obti-
nendum, non sufficere paucorum
conjunctionem, quibus pernicio-
rum hominum copiosior colluvies
facile evaderet superior; Verum
quanto major numerus ad commu-
nem felicitatem & salutem tutan-
dam consenserit, tanto minorem
impunitatis spem relictum iri inva-
soribus, in proclivi est cuivis con-
jicere. Quanto vero angustioribus fi-
nibus terminantur Civitates, tanto
earum status est periculosior, quod
in primis illis exiguis regnis mon-
strat Justinus, quæ quoniam cuique
intra suam patriam primo finitentur,
ita frequentibus agitabantur poten-
tiorum insultibus & injuriis, ut ne-
cessum deinde haberent plures in-
ünam coalescere, quædam etiam à
potentioribus domitæ, propriam a-
misere Civitatem, deteriorem for-

36 san conditionem in aliena pati coa-
etæ. Quin imo non tantum contra
externam invasorum vim & injuri-
am multitudine cohabitantium mu-
tua confirmatur securitas, sed etiam
ipsa Civitatis membra, quo plura
fuerint, hoc arctius inter se colliga-
ri possunt: Cum in multa copia &
insigni varietate hominum & inge-
niorum, difficilis in duas factiones
divisio fieri potest, inter pauciores
levi negotio, singulorum enim ex-
plorantur, consilia conspirantium
conferuntur & adversarios celantur,
adversæ vero partis deteguntur.

XIII.

Hic in. quidam sibi videntur ra-
tione satis salubri posse commenda-
re in Civitate paucitatem, propterea
quod ex Civium multitudine futuram
metuant inopiam. (e) Frustra autem
pm. 823. metuant, debebantque potius eo lo-
co omnis generis sperare abundan-
tiam. Beata Civitas non parum æsti-
matur ex varietate & copia artium
& disciplinarum que in Civitate ex-

ercentur, quas tanquam præstantissimas aurifodinas & perennes fontes, cælestis Pater familias & sapientissimus Civitatum princeps & moderator Deus, egeno humano generi subministravit, unde quisq; suam & communem indigentiam supplere possit ac debeat. Jam vero magis perspicuum est, quam ut sive exemplis sive rationibus probari mereatur, populosissimas quascunque Civitates maxime instrutas esse artium & disciplinarum officinis, angustissima quæque tuguria, ut hisce destituta, ita maxima rerum omnium angustia & inopia torque ri & consumi. *Male ergo Hippodamus certum definivit numerum, cumq; exiguum satè, eorum qui in Civitatem admissi debebant, male Aristoteles & Plato abortus fieri suadebant, ne in maiorem copiam cresceret numerus Civium (f)*

(f) Bo-

XIV.

din.de

Hic tñ. cauto opus est, ne quis' Repub. existimat in Civitatem me velle introducere ejusmodi multitudinem.

38 quæ sibi ipsi sit gravis, hoc est, quæ modum excedat: Nam quemadmo-
dum si nimis sit exigua Civitas, fi-
nem propter quem coaluit, conse-
qui nequit, omnique fortunæ even-
tu deficit ac labascit: ita contra, si
nimis sit magna, confusioni & in-
seritui, magis quoque erit vicina.
Certe, sicut rerum omnium ratio
hæc est, ut quæ aptam moderatio-
nem respuunt, oneri magis quam
usui sint, ita magnæ nimis & sua-
mole laborantes Civitates, ingenti-
bus spatiis terrarum, & populorum
varietate diffusæ, plus incommodi
quam felicitatis secum habere vidē-
tur, adeo ut non immerito *navigiū*
modum excedentibus, & quæ propterea
regi nequeunt ipsas adsimilavit *Cur-*

(g) *lib. viii (g)* Fit hoc, cum principes &
4. c. n. qui summis rerum præsunt, vel eti-
am populus ferocior, ambitioni
& aviditati suæ nullum ponentes
modum, in immensum fines impe-
riorum extendere laborant, satis se
felices tunc futuros rati, si solis oc-
casum

caſum & ſua regna eadem terminent 39
ſpatia, ſi illæ etiam gentes imperio
illorum ſubjiciantur, quarum etiam
ignota ſunt nomina. Nos a. quia-
certam & definitam magnitudinem
Civitatis determinare non poſſu-
mus, neque ſive nimis anguſtam ſi-
ve immenſam volumus, tunc ſatis
aptam putamus, ſi tam magna ſit ut
commodè regi queat, ſi tanta con-
ſociata fuerit multitudo, qua nra ad
bene beateque vivendum ſufficit,
quaerque ſuis bonis contenta ſit, alien-
nis inhiare neſcia.

XV.

Quod quo eveniat, ut beata ejus-
modi, ſibi que ſufficiens vita in mul-
titudine obtineri queat, ut in ſalu-
tem communem perpetuo conſpi-
rare valeant, quocunque hoc fine
coiveruant, neceſſum eſt ut ſocietati
adplacetur aliquod fulcrum cui in-
nitatur ne latentibus in viſceribus
ſuis vitiiis moxa agitataque corruat.
Hoc fulcrum aliud commodiſ non
ſtatuitur, quam decens imperandi

40 Parens ordo, quem Formam Civitatis superius nominavi. Hoc animatur multitudo hominum in validissimum corpus Civitatem. Hic est instar animalium societatis civilis, qui non minus in Civitate quam illa in corpore naturali est necessaria. Quod testatur Aristoteles, τῷ μὲν αὐγκάριῳ ἀρχῶν χωρὶς αὐτοῦ οὐκ μένει inqui-

(b) Po-
ens (h) Et Ciceronis sapientia idem
lit. l. 6. confirmat cum ait: Nihil tam aptum
e. 8. est ad ius conditionemq; naturae quam im-
perium, sine quo nec dominus ullus, nec Ci-
vitas, nec gens, nec hominum univer-
sum genus stare, nec rerum natura o-

(i) lib.
3 de le-
gib. mnū, nec ipse mundus potest. (i) Alia
ad hanc rem facientia testimonia af-
ferre supervacaneum duco, cum ipsa
ratio dictaret, in societate hominum,
tam esse necessarium reliquorum
ducem & praesidem, quam est in na-
vi gubernator; ut enim navis sine
gubernatore fluctibus maris impul-
sa & ventorum violentia a recto cur-
su in obliquum rapta pessum ibit.
sic societas humana, sine Imperato-

ris cora salva esse inconcussa; non 43
potest. Tam mira sane est varietas
ingeniorum, varietas studiorum ho-
minum in societatem coeuntium,
quam est diversitas palatorum apud
Horatium, & nisi major: sic, ut quam-
vis primò consenserint in commu-
nem & publicam utilitatem, quia
tamen in dispiciendis ad illam con-
ducentibus mediis, vix ternis idem
placebit, quisque autem tam tenax
est propositi & sententiae suæ, ut
quidvis potius quam illam mutare
velit, non possunt non consilia eorū
in diversum rapi, unde fit, ut
quod primo institutum erat in com-
modum publicum, privato cujusq;
bono cedat. Postquam vero quisque
suam rem agere instituit, alterius
impedire: video quid eveniet: Potestas
potestati aequali occurrens perpetua & irre-
conciliabili discordia pessundabit omnia; &
dum quisq; secundum suam voluntatem co-
gitat vivere, regulam disciplinae omittet.

(k) Experientia loquitur quam ^{(k) lib.} a. Pol. c. s.
gre saluberrimæ quoque & æquif-

42 simæ legēs in bene constitutis Civi-
tatis seditiones & tumultus homines in officio continere valeant,
quid futurum censes, id ē rep. si su-
stuleris, quod impunitatis spem ma-
lis moribus auferet, quod vagam li-
bidinem cōcerceat, quod avidas ma-
nus comprimat, quod injuriam à
mutuis collis cohipeat? Certe, pro
vita quæ hominem decet, merus
ferarum cætus introduceretur cito
citius; infirmior valentiori esca foret
& pabulum, pauperem devoraret lo-
cupletior, modestiorem audacior a-
geret raperet, obscuriorem poten-
tior opprimeret, imo quo quisque
esset aequior, tanto plus licere sibi
putaret in probos, quo futurum es-
set, ut societatis vincula nullo ne-
gotio dissolventur, resp, brevi di-
laberentur, homines viverent vitam
rationis expertem. Necessaria itaq;
est disciplina exterior, necessum ut
omnes et pia aliquæ subordinationis diversi-
tis ingeniorum colligatur, ut certis legi-
bus subjectionis & regiminis multitudo
tempe-

temperetur. Necessum est ut in societate existat ordo, qui id efficiet, ut illi à natura & recta ratione institutæ, suus perpetuo constet vigor, suus honor, sua tranquillitas.

XVI.

Haud equidem inconvenienter instituto & methodo nostræ, nunc accessio fieret ad ostendendum modum quo exceptatus hic in Civitate variatur ordo, quemadmodum id & nonnullæ alias, ad hujuscce rei pleniorum intellectum conducentia, animo complectebat, cum ad Civitatis considerationem primo animum adpellerem, aliqua etiam differeremus de Causis Civitatem conservantibus; Sed haec salubriter destinata, temporis brevitas prater opinionē discussit. Sufficiet ergo nobis corōidis loco haec addere: Sicut in diversis Civitatibus diversæ comprehenduntur Civitatū Formæ, prout inter illos, qui ad illam faciendam congregati sunt primo conveniunt est, atq; prout apud alias atque alias gentes, alias atque aliae imperandi & obediendi rationes magis è repubblica esse putantur, ut summa potestas

44 stat, summum Imperium, vel in unum si
collatum, à cuius nutu, siquidem is ad pu-
blicam utilitatem, cuncta relativum se
recipit, reliqui omnes pendere debent, vel
in plures, quibus item tanquam optimū &
publica utilitati & saluti unicè studentibus,
deque Rep optimè meritis, universa mul-
titudo reliqua suo obsequia suam parendi
promptitudinem alacri animo spondet: Ita
nos Patriæ nostra dulcissima gratulamur
impensè, in qua is ordo viget, qui ad ss.
militudinem cuiusdam Thessalatōes pro-
ximè accedit, non tam innuo specialem
illam, qua Deus peculiari quodam modo
sece Regem exhibuit Israēlitis, judicum
tempore, mundanis regibus carentibus, sed
generalem, quā totius universi conserva-
tor est & gubernator. Nam quemadmo-
dum Is solus est Deus & non aliis præ-

(1) ter eum (1) Sic in Patria nostra, Rex noster
Deut. 4. clementissimus non agnoscit alium sibi pa-
rem, quin suo solius imperio, quæcunque
Civitati salutaris sunt, statui vult & de-
cerni. Sed quemadmodum per Impera-
tores, Reges, Principes & quoscunque alios

R-

Rerum pub. magistratus, Dei imperium in 45
salutem omnium Civitatum, seu omnium
gentium se diffundit; Ita Rex noster in
regno suo satis late patente, cum provin-
ciis qua illi adjacent, non respuit operam
fidelissimorum prudentissimorumque mi-
nistrorum, quos summis regni praefecit ne-
gotiis, quin per illos, quaecunque iuste &
salubriter statuit, vult legitimè effectui
dari: Per hos res sacra simul & profane
procurantur, leges Ecclesiasticae & secula-
res vigent, bonorum virtutes recognoscun-
tur, malorum vicia resciuntur, pramissis
virtutes ornantur, vitiis pena persolvun-
tur condigna. Hic ergo felicissimus Patria
nostra statutus qui diu hactenus inconcusso
stetit & adhuc dum per divinam gratiam
vigeret, vigeat dehinc ad mundi finem!
Rex noster clementissimus, qui in augu-
stissimo Majestatis sua throno constitutus,
omnes suas cogitationes, omnes curas, o-
mnes vigilias ad Civitatis commoda inser-
dit, unam religionem omnibus quibus pre-
est commendat, unam legem omnibus in-
culcat, unam gratiam bonos refocillat, una

46 *ira malos constringit, Vigeat in hac Ci-
vitate sua, cum reliquis omnibus aliquando
interitura, diu, in futura autem ater-
num duratura & ab omni parte beata
perennet in ater-
num!*

**Quod pro Rege voveo
Ec
Pro Salute Publica.**

Ad

*Ad Eximum Canditatum & Con-
Rectorem.*

**DN. PETRUM PORTINUM,
Ostro-Bothn.**

Pro summis in Phil. honoribus obti-
nendis, DE CIVITATE erudite dilec-
tentem, amicum & commilitonem
meum sincere dilectum & hono-
randum,

**Dum PORTINE tuas cupis attentare
cathedra.**

Ingenii vire etque probare simul,
Pallas amica istis plaudet conatibus, atq;
Te vocat eximum laudis honore virum,
Et mox Castalides reddent ea pramia sacra
Pramia quae nunquam sunt moritura Vale!

Subito sed gratulab.
scripsit

JOH. FLACHENIUS.

Tum

Tum demum rerum cognitio & no-
titia se aperit, cum ad lantem pen-
santur, status Rerum publicarum, ordi-
nes Civitatum; formæ Imperiorū; Cum
corundem fata, interitus, ruinæ consi-
derantur, tum ex præsentium habitu fa-
tura hiebit accuratè judicare: Hæc au-
tem vera est illa *Prudentia Politica* quæ
mortaliū animos ornat, erudit; hæc
est salutaris illa eruditio quæ regnorum
avertit casus & infortunia. Dolen-
dum vero est paucos inveniri eos qui
tam salubri balsamo animum illiniti
patiuntur, cum tamen nihil sit turpius
quam ejusmodi rationum fundamenta
ignorare, nihil inertius quam societatis
eius cuius sumus membra natu-
ram, nescire. Alia tibi mens est Eru-
dissime Con-Rector, etenim ut pru-
dentiam semper dilexisti ita doctrinæ
tuæ elegans docta hac disputatione e-
dis specimen, eo verò hoc mihi vi-
deris agere ut æternæ Civitatis perpe-
tuus sis incola. Vale.

ABRAHAMUS FALANDER.